

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПІДРУЧНИКІВ ІЗ ГЕОГРАФІЇ В АЗЕРБАЙДЖАНСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

О. К. Алхасов

o.alxaqsov@gmail.com

*кафедра географії Азербайджану та технології викладання географії
Азербайджанського державного педагогічного університету, м. Баку*

Упровадження нової, курикулярної моделі в навчанні географії зумовило розробку нових навчально-методичних комплектів (НМК), підручників, методичних посібників, робочих зошитів з географії. Окремі курси зі шкільної географії в уніфікованому вигляді включені в єдиний курс шкільної географії. Весь обсяг навчально-дидактичної інформації шкільної географії з VI по XI клас представлений трьома змістовими лініями, кожна з яких складається з окремих змістових стандартів і підстандартів, що відображають основні компетенції з географії, якими мають володіти учні до кінця навчання. Змістові стандарти (підстандарті) сформульовані у вигляді дескрипторів, що слугують для опису основного смислового змісту предмета. Саме в такому ракурсі створюється нове покоління НМК з географії в середніх загальноосвітніх школах Азербайджану.

НМК з географії, розроблений на основі державних стандартів та курикулуму для ступеня повної середньої освіти, відповідає змістовим стандартам і результатам навчання, правилам організації навчального процесу та концепції оцінювання, представленим у нормативному документі.

При розробці підручників з географії було враховано такі принципи:

- розвиток логічного, критичного, творчого мислення учнів;
- формування навичок роботи з ІКТ (збирання, узагальнення, систематизація інформації, її подання, складання графіків і діаграм);
- створення умов для освоєння доступних способів вивчення природи та суспільства (дослід, спостереження, опитування тощо з отриманням та аналізом інформації з Інтернету та навколишнього світу);
- розвиток комунікативних навичок (навичок групової роботи, спілкування, прийняття спільного рішення);
- розвиток навичок самоосвіти, самоперевірки, рефлексії своєї діяльності;
- засвоєння основ екологічної грамотності, елементарних правил моральної поведінки у світі природи та людей, норм здоров'язберезувальної поведінки в природному та соціальному середовищі [4].

На прикладі аналізу підручника з географії для 11 класу нами виявлено, що укладачі приділяють увагу точності, наочності, сучасності поданої в підручнику інформації, її логічній та хронологічній послідовності, дотриманню принципу викладу від простого до складного, від відомого до невідомого [3]. Матеріали в підручнику враховують вікові особливості учнів. Текст, основні поняття та висновки подано в простій, зрозумілій формі.

Книга містить велику кількість практичних прикладів, графічних, табличних ілюстрацій, карт, які допомагають засвоєнню поданого матеріалу.

Велику увагу приділено інтерактивності підручника – враховано як внутрішньопредметну, міжпредметну інтеграцію, так і інтеграцію з реаліями життя.

Особливу увагу приділено в підручнику аналізу та оцінюванню процесів і явищ, що відбуваються в природі та економіці республіки.

Зміст параграфів було згруповано за блоками з урахуванням етапів інтерактивного уроку.

На початку кожного розділу подано список тем, що подаватимуться в даному розділі, і загальну анотацію розділу. На третій сторінці пропонуються завдання для діагностичного оцінювання учнів. Мета цих завдань – перед вивченням розділу, протягом короткого часу, виявити прогалини в знаннях учнів, дати необхідні пояснення та рекомендації для їх усунення.

Для раціонального використання навчального часу ці завдання можна запропонувати учням виконати вдома перед вивченням розділу. У цьому разі на уроці разом із викладачем розбираються лише ті завдання, які виявилися важкими для учнів. Завдання мають лише діагностичний характер.

До числа методичних нововведень при створенні підручників з географії слід зарахувати й те, що майже в усіх підручниках дидактичний матеріал згруповано за нижченаведеними темами з урахуванням етапів активного уроку.

Вам відомо. Інформація цього блоку передбачена для відновлення в пам'яті учнів знань, отриманих у початкових класах і необхідних для засвоєння нової теми. Вона подана в узагальненій формі. Учитель може скористатися нею для створення мотивації.

Дослідження. Цей блок дидактичної інформації передбачає дослідницьку діяльність учнів. Вона може бути реалізована по різному: аналіз текстової інформації, робота з картами, картосхемами, малюнками, графіками та діаграмами, практичні роботи. Діяльність здебільшого передбачає індивідуальну роботу та обговорення результатів роботи з усім класом. Вона дає змогу вчителю провести діагностичне оцінювання – з'ясувати готовність учнів до засвоєння нової теми та відповідно скоригувати свою подальшу діяльність. Для учнів ця діяльність до того ж є хорошою мотивацією, адже в результаті узагальнення інформації, аналізу та узагальнення отриманих результатів вони доходять певних висновків, які знайдуть або підтвердження, або спростування в ході вивчення нової теми.

Зміст тексту. Теоретичний виклад матеріалу. Передбачає самостійне вивчення за допомогою методів роботи з текстовим матеріалом.

Діяльність. Завдання блоку допомагають глибше осмислити зміст текстової інформації, розвивають практичні навички.

Застосуйте вивчене. Завдання формують навички використання засвоєної інформації та набутих умінь у нових ситуаціях. Передбачають парну та групову роботу.

Інформаційний фонд. Поглиблена інформація за темою. Передбачена для використання вчителем при диференційованому підході до організації навчання. Розрахована на учнів з вищими показниками навчання.

Перевірте вивчене. Запитання та завдання спрямовані на перевірку результатів навчання. Перше завдання на розуміння, друге – на аналіз і застосування засвоєної інформації.

Рефлексія. Виконання завдання дасть змогу не лише вчителю, використовуючи рубрики, визначити рівень досягнення результатів навчання учнем, а й учням провести самоаналіз, зіставивши свої відповіді з теоретичним матеріалом тексту.

Інтеграція. Завдання цього блоку інтегрують географічну інформацію з інформацією інших предметів – фізики, хімії, математики, мови.

Це цікаво. Фактологічний матеріал розширює теоретичний матеріал підручника цікавою для учнів інформацією.

Подібний ракурс подання змісту предмета географії за класами забезпечує найбільшу ефективність навчального процесу.

Список використаних джерел

1. Алхасов О. К. Методика преподавания географии. Баку: Elm və təhsil, 2013. 365 с.
2. Сейфуллаева Н. С. Методика преподавания географии. Баку, 2011. 250 с.
3. Сейфуллаева Н., Имрани З., Шабанова Е. Учебник по географии для 11-х классов общеобразовательных заведений. Баку: Vakinəşr. 208 с.
4. URL: <https://www.kurikulum.az>

ІНТЕГРОВАНЕ ПОДАННЯ ЗНАНЬ ІЗ ГЕОГРАФІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Я. К. Алхасов

a-yashar@rambler.ru

кафедра методики викладання іноземних мов Бакинського слов'янського університету, м. Баку

На сучасному етапі розвитку азербайджанського суспільства іноземні мови виступають важливим фактором у політичному, економічному та культурному житті країни, у залученні громадян Азербайджанської Республіки до багатств світової науки, літератури та культури. У зв'язку з цим в Азербайджані надається велике значення подальшому вдосконаленню всієї системи іншомовної освіти.

В останні 15 років в Азербайджані здійснюється перехід шкільного навчання російської мови на курикулярну модель, за якої основна увага спрямована на визначення та опис системи планованих результатів, сформульованих у вигляді мовленнєвих компетенцій. Курикулум – це багатоаспектний і концептуальний за своїм змістом документ, що охоплює весь курс навчання, визначає зміст і обсяг знань, умінь, навичок, що підлягають обов'язковому засвоєнню, а також зміст розділів і тем із розподілом їх за роками навчання, реалізація якого спрямована на досягнення певних результатів [2].

Суттєво важливим і якісно новим у курикулумі є те, що зміст навчання пропонується не як перелік тем, а у вигляді змістових ліній і стандартів.